

Και μπορώ να πω ότι, εν γένει, κάθε λογιώτατος γράφοντας ή πολιτικά ή επιστημονικά ή φιλολογικά, πρώτιστός του σκοπός είναι να δειχθεί προκομένος, μεταχειρίζεται την προκομένη λογιστική. Άλλά, όταν πρόκειται να διηγήσει διὰ ἰδιαίτερα του συμφέροντα, τότε της λογιστικής της δίνει τὰ παπούτσια της, και μιλεί τῇ ζώσῃ, τῇ μητρικῇ του γλώσσῃ, τῇ γλώσσῃ τοῦ ἔθνους.

Ἔτσι ἡ γλώσσα μας ἡ ὁποία ἐλπίζε ν' ἀνδρωθῇ κ' ἐκείνη μὲ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἔθνους, ἀσθένησε ἐξεναντίας ἕως ἀπὸ τότε, και κείται κλινῆρης εἰς τὰς ἐφημερίδας μας και συγγραμμάτα μας, χτυπημένη ἀπὸ τὴν ἐπιδημία της Σχολαστικῆς. Ἡ δὲ Σχολαστικὴ τούτη, προσβάλλει κυρίως τὸ πνεῦμα, βλακεύει τοὺς συγγραφεῖς και βάνει ἕνα καταπέτασμα, ἕνα ἴμπεδιο, μεταξύ ἔθνους και προέδρου.

Ἐγώ, Κύριοι, τούτην τὴν ἀσθένειαν δὲν ἤθελε διατάξω νὰ τὴν ὀνομάσω *γλωσσικὴν μαλάκυνσιν τοῦ πνεύματος*. Τὸ πνεῦμά μας ἐμαλακύνθη σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐποῦ ἀποδίδει τῇ γλώσσῃ Ἡ μαλάκυνσις ἐκείνη μᾶς ἐπαλιμπαίδωσε σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ πνεύματος, και μᾶς ἔκαμε νὰ παιδιαρίζουμε κ' ἐμεῖς μιμούμενοι τὰ νήπια, ποῦ ἴμιλυνε μὲ ἄλλα λόγια διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ κοινῶς μεταχειριζόμενα. Ἔτσι, καθὼς ἐκεῖνα, τὸ ψωμί τὸ λένε *μαμά*, ἐμεῖς τὸ ψωμί τὸ λέμε *ἄρτο*· τὸ νερὸ τὸ λένε *μπουά*, κ' ἐμεῖς τὸ λέμε *ὕδωρ*. Συμφωνοῦμε μὲ τὰ νήπια εἰς τὸ νὰ ἀλλάζουμε τὰ λόγια· και μόνον δὲν συμφωνοῦμε μὲ αὐτὰ διὰ τὰς λέξεις ποῦ ἀντικατασταίνουμε εἰς τὰς γνήσιες τῆς γλώσσας. Μένει ἀκολούθως τὸ ζήτημα, ἂν ἐμεῖς, ἡ ἐκεῖνα διαλένε· τὰς καλῆτερες διὰ τὴν ἀντικατάσταση.

Ἐκεῖνο ποῦ εἶνε ἀναμφισβήτητον εἶνε ὅτι ἐμεῖς ὑπερτεροῦμε τὰ νήπια στὴ σύνταξη. Ἐπειδὴ ἐκεῖνα νεογνά και ἀμαθῆ, δὲν γνωρίζουν παρὰ τὴ φυσικὴ σύνταξη· ἐνῷ ἐμεῖς ἡλικιωμένοι και προκομένοι τώρα πλέον ξέρουμε νὰ πλέκουμε τὰς λέξεις εἰς τρόπον ὥστε γλωσσικὸν γαῖτάνι νὰ εἶνε ἡ συγγραφὴ μας. Δεινὸς συγγραφεὺς ὁ Παπανόπουλος! Διὰ νὰ ἐννοηθῇ, πρέπει νὰ σπουδασθῇ πρῶτα!...

Ἀλλοίμονο! Παραγνωρίζουμε τὴν φύσιν και τὸν προορισμὸν τῆς γλώσσας εἰς τρόπον ὥστε νὰ καυχώμεθα ὅτι μποροῦμε νὰ ἴμιλοῦμε σὲ τρόπο ποῦ νὰ μὴ μᾶς ἐννοοῦν!...

*

Ἀνακεφαλαιῶν κάποια ἀπὸ τὰ οὐσιωδέστερα και τελειῶν.

Εἶπα, κ' ἐλπίζω νὰ εἴσθε σύμφωνοι μὲ ἐμέ, ὅτι ἡ γλώσσα εἶνε κοινωνικὸν ζήτημα· ἐπειδὴ χωρὶς τῇ γλώσσῃ δὲν ἡμποροῦμε νὰ ἔχωμε πρόοδο.

Ὅτι σκοπὸς πρώτιστος τῆς γλώσσας εἶνε ἡ ἀλληλοεννόηση.

Ὅτι ἀκολούθως ἡ ὅσο μεγαλύτερη φανερότης εἰς αὐτὴν εἶνε μιὰ χάρη· ἡ δὲ ὅσο λιγότερη φανερότης ἕνα ἐλάττωμα.

Ὅτι ἡ ἀρχαῖες και τώρα πλέον ἀσυνήθιστες λέξεις, εἶναι ἔμποδον εἰς τὴν φανερότητα τῆς γλώσσας.

Ὅτι παρομοίως ἔμποδον εἰς τὴν φανερότητα τῆς γλώσσας εἶναι ἡ μὴ φυσικὴ ἀλλὰ διεστραμμένη σύνταξη.

Ὅτι τὰ δύο καὶ ἑμπεδα τὰ ὅποια οἱ λογιώτατοι ἀπατημένοι ὑπεραγαποῦν θεωροῦντες τα ὡς προτερήματα, εἶν' ἐξεναντίας φρικτῶδη ἐλαττώματα.

Ὅτι τὸ λάθος τοῦτο τῶν ἀπατημένων λογιστικῶν εἶναι σοβαρῶς ἐπιζήμιον εἰς τὸ ἔθνος μας.

Ὅτι εἶναι ἐλπίδα, τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος νὰ τοὺς *ξαναελληνίσῃ* τὸ πνεῦμα και ἔτσι νὰ τοὺς καθάρσῃ ἀπὸ τὸν λογιστικισμόν. Ἀλλ' ὅτι και ἐμεῖς πρέπει νὰ ἔλθωμεν εἰς βοήθειαν τοῦ κλίματος, ὥστε νὰ κάμωμε, τοὺς ἀρχαίους τοῦλάχιστον νεοσυλλέχτους λογιστικῶν, ν' ἀκούσουνε δίκην.

Ἴδου ποῖον ἐστάθη τὸ θέμα τῆς πραγματείας μου. Δὲν θὰ το ἀνέπτυξα βέβαια σὲ τρόπον ἀρκετὰ ἱκανοποιητικόν· ἔθεσα ὅμως ἀλήθειες ἡ ὅποιες θὰ γίνουν και πολὺ ὠφέλιμες εἰς τὸ ἔθνος ἂν οἱ γράφοντες και συγγράφοντες συνενήθης μας τὰς ἀναγνωρίσουν και τὰς παραδεχθῶν.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΔΥΟ ΔΡΑΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΣΕΣ

— ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ

— ΔΕΩΝ ΜΑΡΙΑΝΝΗΣ

Ἡ κυρία Ἀργυρ. Σακελλαρίου μᾶς παρουσίασε φέτο στὸ θέατρο τῆς «Κυδέλης» δυὸ καινούργια θεατρικὰ τῆς ἔργα *«Κρυφὴ ἀγάπη»*, τραγικὸν εἰδύλλιον εἰς μίαν πράξιν· και *«Δεὼν Μαριάννης»*, δράμα εἰς πράξεις δύο.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ πρῶτο τῆς ἔργου ποῦ δόθηκε πέρσι στὸ ἴδιο θέατρο, βρήκαμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πούμε στὶς στήλες τοῦ «Νουμά» δυὸ ἀληθινὰ λόγια στὴν ἀξιοσέβαστη κυρία γιὰ τὴ δραματικὴ τῆς φλέβα και τὴν ποιότητα τοῦ ταλέντου τῆς, ποῦ οἱ ἐφημερίδες μας σοβαρὰ ζητοῦσανε σῶναι και καλὰ νὰ τὸ ἀνακαλύψουνε μὲ τὸ στανιό. Φαίνεται πῶς διόλου δὲν πρόσεξε μιὰ γνώμη ἀνεπηρέαστη, και γι' αὐτὸ ξαναῆλθε πάλι γιὰ νὰ μαζέψῃ περσότερες δα-

φνες. Ἡ ἀντίληψη τῆς κ. Σακελλαρίου γιὰ τὴ σημερινή τέχνη μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ παιδιὰτικὴ δίχως ὑπερβολή, ἀλαφρὴ καὶ ἐπιπόλαιη, σύμφωνη βέβαια μὲ τὸ γούστο πού θ' ἀπαντήσῃ κανεὶς μέσα στὰ σαλόνια τῆς λεγόμενης καλῆς κοινωνίας. Ἀποτέλεσμα τῆς ἄλλης κοινωνικῆς μας ζωῆς, πού βάζει τῆς ἔχει τὸ στενωκέφαλο συντηρητισμὸ καὶ τὸ ψευτοπροσκύνημα τῆς πάτριας παράδοσης.

Στὴν «Κρυφὴ ἀγάπη» βλέπουμε ἕναν ὑπάλ-ληλο μιᾶς Τράπεζας πού ἀγαπᾷ ἐσώψυχα τὴ γυναίκα τοῦ προεστάμενός του. Τὴν ὥρα πού τῆς φανερώνεται τὴ λατρεία του, μαθαίνει πὼς στέλνεται διευθυντὴς σ' ἕνα τραπεζικὸ Ὑποκατάστημα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπελπισία του σκοτώνεται. Ὁ «Λέων Μαριάννης», ἕνας νέος πού βρέθηκε στὸν κόσμον ἔρημος. Ἡ μητέρα του γελασμένη ἀπὸ κάποιον ζελογιαστὴ τὸν ἔφερε στὸ φῶς. Γιὰ νὰ κρύψῃ τὴν ντροπὴ τῆς τὸν μπιστεύτηκε στὴ φροντίδα μιᾶς φιλικῆς οἰκογένειας. Ὑστερὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὸ φιλικὸ αὐτὸ σπιτί ἀναγνωρίζει τὸ γιό της. Μὰ ὁ τωρινὸς ἄντρας τῆς πού τίποτα δὲν ξέρεε παραξήγει τὴν τέτοια τῆς στάση. Αὐτὴ ἀπελπισμένη δὲν ἔχει τὴ δύναμη πιά νὰ ζήσῃ.

Καὶ στὰ δύο ἔργα ὁ μῦθος ξετυλίγεται στὴ σκηνὴ μὲ μιὰ πρωτόγονη ἀφέλεια. Ὁ ἕνας ἔρχεται, ὁ ἄλλος φεύγει, ὅχι ἀπὸ σκηνικὴ ἀνάγκη, μὰ ἐπειδὴ τὸ ἔργο δὲ θὰ μπορούσε νὰ προχωρήσῃ. Ἐλπίζουμε ἡ κυρία Σακελλαρίου νὰ δοθῇ ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς σὲ ἄλλο φιλολογικὸ εἶδος, ἀν καὶ εἰς τοὺς χρειάζονται τὸ ζωντανόχαρο αἴσθημα, πού μᾶς ἀπόδειξε πὼς τέλεια τῆς λείπει ἀφοῦ μάλιστα μεταχειρίζεται στὰ δημιουργήματά της τὴν περιφημὴ φραγκολεβαντίνικη καθαρεύουσα τῶν «αἰθουσῶν», πού μόνο Χατζηδάκηδες τὴ θαμάζουνε.

*

— ΜΕ ΚΑΘΕ ΘΥΣΙΑ

Ἡ κ. Πετρούλα Ψηλορείτη φαίνεται ποτισμένη ἀπὸ τίς καθαρὲς πηγὲς τῆς τέχνης. Ξένη ἀπὸ τίς ψευτιὲς πού ζυμώνονται ἡ ἀνατροφή μιᾶς γυναίκας στὴν ἀστική κοινωνία μας, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ πιάσῃ στὰ χέρια τῆς τὰ ἰδανικά τῆς ἱδίας αὐτῆς κοινωνίας καὶ νὰ τὰ χτυπήσῃ κάτω.

«Μὲ κάθε θυσία» ἐπιγράφεται τὸ δράμα τῆς σὲ τέσσερις πράξεις πού παίχτηκε στὸ «Ἀττικὸ» μὲ πρωταγωνίστρα τὴ δ. Κοτοπούλη. Στὴν ὑπόθεσίν του μᾶς ξεδιπλώνει τὴν ψυχολογία μιᾶς κατὰ βάθος ἴσιας καὶ τέλειας γυναίκας, πού ἀφοῦ ἀπελπίζεται ἀπὸ τοὺς γύρω της πού τὴν κοιτοῦνε αἰώνια μὲ ταπεινοὺς σκοποὺς, καὶ ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς τὸν ἴδιο πού ζητᾷ νὰ φτάσῃ ψηλὰ μὲ κάθε θυσία, ἀ-

κόμα καὶ μὲ τὴν ἐκμετάλλευσή της, δίνεται ὁλόψυχα σ' ἕναν νεό, πού τὸν πλάθει ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Μὰ καὶ ἐκεῖ ἡ ἀπογοήτευση ἔρχεται νὰ τὴ φαρμακώσῃ. Ὅμως ἡ ζωὴ πού τὴν πλημμυρίζει, ἡ χαρὰ γιὰ τὸν κόσμον, τῆς πνίγει τὴν ἀπελπισία τῆς, καὶ στὸ τέλος τὴν ἀναγκάζει νὰ σκύβῃ στὰ κοινωνικὰ σονήθεια καὶ σπάνοντας τὴ δύναμή της νὰ συρθῇ στὴν ἀπώλεια.

Ἔργο πού τὸ κινεῖ βέβαια μιὰ ψυχὴ καὶ μιὰ φλόγα. Μόνο πού στίς περισσότερες μεριὲς ἡ τέτοια φλόγα δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ ἀσύσπαστη καὶ φεγγεβολά, πνιμένη μέσα σὲ παρεξηγημένους Νίτσεϊσμούς, καὶ σὲ ἄκαιρους λυρισμούς, πού ἀδυνατίζουν τὸ διάλογο. Ἡ δραματικὴ σύγκρουση, ὅσο καὶ ἀστὸ βάθος δὲ μᾶς εἶναι πλῆρεια δικαιολογημένη, ἔμως ἔτσι πού παρουσιάζεται μᾶς ξυπνᾷ τὸ αἴσθημα, καὶ μᾶς δίνει νὰ νοιώσουμε πὼς ἡ γνώση τῆς σύγχρονης φιλολογικῆς θεατρογραφίας ἀπὸ τίς Ἱψενικές πηγές, σφράγισε τὸ δρόμον τὸν καλλιτεχνικὸ τῆς δραματογράφου. Ὅταν ἡ φιλολογία καὶ ἡ δραματικὴ μας πασχίσουν νὰ ποτιστοῦν ἀπὸ τ' ἀγνιστικὰ νερά τῶν ἀψηλῶν κεφαλαριῶν, θ' ἀλλάξῃ καὶ ὁ σημερινὸς ρυθμὸς τῆς ἐπιτίθειας γραμματοδισμομηχανίας, καὶ ὁ καθάριος βορρῆς θὰ σαρώσῃ τὰ πνευματικὰ μαλάκια πού ἀξεκόλλητο ἔχουνε τὸ γεροντόψυχό τους πείσμα ἀπὸ τὴν κρυφὴ λαχτήρα γιὰ τὸ πνίξιμο κάθε καινούργιας ἀνθήσεως στὴ σύγχρονή μας τέχνη. Μόνο ἂς ἔδωγᾷ τοὺς νέους ἡ ἱερὴ φωτιὰ τῆς ἀπόλυτης εἰλικρίνειας, καὶ ἂς βουλώ-νουνε τ' αὐτιά τους στίς γύραθε Σειρήνες τῆς μίσης καὶ τῆς ὑποχώρησης.

Ἡ κ. Ψηλορείτη πού μεταχειρίζεται συχνὰ καὶ τὴν καθαρεύουσα, πάσκιε νὰ γράψῃ τὸ ἔργο της τοῦτο σὲ δημοτικὴ. Τῆς πρέπει μεγάλος ἔπαινος, ἀφοῦ μάλιστα καὶ τὸ κατάφερε νὰ δώσῃ σκηνὲς δραματικῆς καὶ ζωντανῆς, πού ἀδύνατο ν' ἀποδοθοῦν, φυσικά, σὲ μιχτὴ γλώσσα.

Ἡ δ. Κοτοπούλη μᾶς παρουσίασε παίξιμο βαθὺ καὶ μελετημένο. Ἐδειξε μιὰν ἄκρη ἀπὸ τὸ δρόμον τῆς τὸν ἡλιοπράσινο πού πᾶει τὴν τέχνη πρὸς τὰ χλωρὰ λειβάδια, μὰ πού τόσο συχνὰ τὸν παραιτᾷ, παίρνοντας τὰ μονοπάτια μιᾶς ἀναγκαστικῆς ὑποχώρησης σὲ γούστο κοινὸ καὶ τύπου ἀνήμερου ν' ἀποκάψῃ τὴν ἀπλοχερικὴ μιᾶς νόησης ἀπάνου ἀπὸ τὰ χιλιοπατημένα.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΓΜΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΗ ΔΥΘΑΔΕΡΦΙΑ

ΜΕΓΑΛΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΘΕΙΣΤΟΡΗΜΑ
Τυπώθηκε στὸ Παρίσι καὶ πωλεῖται στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δρ. 10.